

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

ความเหลื่อมล้ำทางเพศกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ภายใต้หลักนิติธรรม

จัดทำโดย นายสมศักดิ์ อัครศิริศิลป์
รหัส ๖๒๐๗๔๒

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๗
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ความเหลื่อมล้ำทางเพศกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ภายใต้หลักนิติธรรม

สมศักดิ์ อัครศิริศิลป์^๑

บทนำ

ในอดีตนั้นสังคมทั่วไปกำหนดให้สตรีมีบทบาทน้อยกว่าบุรุษแทบทุกด้าน โดยเฉพาะในด้านการเมืองการปกครอง อาจเพราะเหตุว่าสตรีถูกอบรมสั่งสอนให้เป็นกุลสตรี มีหน้าที่ดูแลบ้านเรือนและครอบครัวเป็นหลัก ส่วนบุรุษเป็นผู้มีหน้าที่หาเลี้ยงครอบครัวและทำงานนอกบ้าน รวมถึงมีหน้าที่ในการบริหารกิจการบ้านเมืองด้วย ซึ่งกิจเช่นนี้มีใช้หน้าที่ของสตรี ทำให้สตรีมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองอยู่น้อยมาก แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไป การทำงานนอกบ้านนั้นมิได้จำกัดแต่เพียงเฉพาะบุรุษ หากแต่สตรีก็สามารถทำงานนอกบ้านได้เช่นเดียวกัน จึงทำให้บทบาทของสตรีในยุคสมัยใหม่จึงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม และนอกจากการทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัวแล้ว ปัจจุบันสตรีเข้ามามีบทบาททางการเมืองมากขึ้น ผ่านการเป็นตัวแทนทางการเมือง ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารและสมาชิกสภาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การที่สตรีสามารถเข้าสู่วงการการเมืองได้ในยุคปัจจุบันนี้ เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงของแนวความคิดเกี่ยวกับสตรีนิยม หรืออัตถิภาวนิยม ซึ่ง Dominelli ให้ความหมายว่า หัวใจของแนวคิดทางด้านสตรีหรือสตรีนิยม ก็คือความไม่แบ่งแยกชนชั้นของคนในโลก ไม่มีผู้อยู่เหนือ และผู้อยู่เบื้องล่าง ทุกคนต้องได้รับการปฏิบัติเท่าเทียมกัน ไม่ว่าสตรีหรือบุรุษ^๒

การพัฒนาแนวคิดด้านสตรีหรือสตรีนิยม เกิดขึ้นอย่างจริงจังในช่วงศตวรรษที่ ๑๙ ซึ่งเป็นเวลาไม่นานนักก่อนหน้านี้ การพัฒนาแนวคิดเสรีนิยม เกิดขึ้นจากกลุ่มที่ต่อต้านระบบศักดินา ฐานะทางสังคมถูกกำหนดมาตั้งแต่เกิด แนวคิดเสรีนิยมเห็นว่าฐานะทางสังคมควรถูกกำหนดโดยความสามารถและทักษะของปัจเจกบุคคล โดยวัดความสำเร็จของบุคคลในการแข่งขันกับบุคคลอื่นโดยสตรีมีอำนาจ (ที่มีเหตุผล) เท่ากับบุรุษ ดังนั้น สตรีจึงควรได้รับสิทธิในด้านต่าง ๆ เท่ากับบุรุษเมื่อเวลาผ่านไปการปฏิรูปประสบความสำเร็จพอสมควร ทำให้เกิดความเสมอภาคในเรื่องสิทธิระหว่างบุรุษกับสตรีหลายประการ เช่น สิทธิในการศึกษา สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง สิทธิในการประกอบอาชีพ ฯลฯ เป็นต้น และในเวลาต่อมาก็มีแนวความคิดอีกมุมมองหนึ่ง เรียกว่า แนวความคิดสตรีนิยมแนวสังคมนิยม ซึ่งเริ่มจากการเคลื่อนไหวทางการเมือง โดยกลุ่มสตรีในประเทศอังกฤษ ซึ่งแนวคิดนี้ต่างไปจากแนวคิดเสรีนิยม คือ ไม่เชื่อว่าความเสียเปรียบทางกฎหมายและการเมืองของสตรี จะแก้ไข

^๑ ประธานที่ปรึกษา บริษัท นวไทยอุตสาหกรรม จำกัด

^๒ Dominelli, L. (๑๙๙๘), *Anti-Oppressive Practice in Context*. In R. Adams, L. Dominelli, & M.

ได้ด้วยกรให้สิทธิทางกฎหมาย นักสตรีนิยมแนวสังคมนิยมเชื่อว่า ความแตกต่างระหว่างสตรีกับบุรุษ มีรากหยั่งลึกลงไปทีโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมโดยตรง การแก้ไขคือ การปฏิวัติทางสังคม เท่านั้นที่จะปลดปล่อยให้สตรีมีอิสระและเท่าเทียมกับบุรุษอย่างแท้จริง

ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ นี้ องค์การสหประชาชาติได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาสตรี และได้ประกาศในวันที่ ๘ มีนาคม ๒๕๖๐ อันเป็นวันสตรีสากล ว่า “สตรีจะเป็นผู้เปลี่ยนแปลงการทำงานของโลก ๕๐-๕๐ ภายในปี ๒๕๗๓” ทั้งนี้ เนื่องจาก สภาพการทำงานในโลกจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างแน่นอน โดยพลังของสตรี ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัย ๒ ประการ คือ ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีและสภาพโลกาภิวัตน์ ซึ่งเปิดโอกาสให้แก่นุชย์ทุกคนในโลกนี้มากขึ้นในการเข้าสู่งานทำงานในทุกด้าน และอีกประการหนึ่งก็คือ ความเสมอภาคในหมู่มวลมนุษย์ต่างได้รับการยอมรับมากขึ้นกว่าในอดีตเป็นอย่างมาก โดยในระดับสากลทั่วไป สตรีเข้าสู่งานประกอบอาชีพในสาขาต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น ดังเช่นที่ประธานาธิบดีโอบาม่าแห่งอเมริกา กานี แห่งอาฟกานิสถาน ประธานาธิบดีอีดี ลามา แห่งอัลบาเนีย หรือแม้แต่ประธานาธิบดีโจเซ เอ็ดดูวโด คอส ซานตอส แห่งแองโกล่า ฯลฯ ต่างก็ได้แสดงความเห็นตรงกันว่าควรจะต้องส่งเสริมให้สตรีมีบทบาทมากขึ้นทางการเมือง ทั้งในรัฐสภา และการเป็นผู้นำองค์การทางการเมืองในระดับต่าง ๆ

สำหรับประเทศไทยนั้น สถานภาพของสตรีไทยในสังคมดีขึ้นเป็นลำดับโดยเฉพาะหลังการปฏิวัติสยาม พ.ศ. ๒๔๗๕ รัฐธรรมนูญฉบับแรก ได้ให้สิทธิแก่ชายและหญิงในการเลือกตั้ง หญิงได้รับเลือกเป็นผู้ปกครองส่วนท้องถิ่นครั้งแรกใน พ.ศ. ๒๔๗๘ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ มีการแก้ไขกฎหมายเพื่อเปิดโอกาสให้หญิงเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านได้ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เพศหญิงเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ แต่อย่างไรก็ตาม ข้อมูลขององค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ (Inter-Parliamentary Union) ที่เผยแพร่เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑ ที่ผ่านมา ระบุว่า สัดส่วน ส.ส. หญิงในประเทศไทย มีเพียงร้อยละ ๕.๓^๓ ทำให้ประเทศไทยมีสัดส่วน ส.ส. หญิงอยู่ที่อันดับ ๑๘๔ จากทั้งหมด ๑๙๐ ประเทศ ซึ่งแทบจะเป็นประเทศที่มีสัดส่วน ส.ส. หญิงน้อยที่สุดในโลก นอกจากนี้ จากการสำรวจของศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิด้าโพล” เปิดเผยผลสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง “บทบาทสตรีไทยกับการเมือง”^๔ จากประชาชนชาวไทยที่อายุ ๑๘ ปีขึ้นไป ทั่วประเทศกระจายทั่วทุกภูมิภาค ระดับการศึกษา และอาชีพ รวมทั้งสิ้น จำนวน ๑,๒๕๖ หน่วย เมื่อถามถึงความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อเหตุผลที่สำคัญที่สุด ที่ทำให้จำนวน ส.ส. หญิงในสภามีสัดส่วนที่น้อยกว่า ส.ส. ชาย ทั้ง ๆ ที่จำนวนประชากรผู้หญิงในประเทศไทยมีมากกว่าผู้ชาย พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ

^๓ Bbc Thai, ๒๕๒, เลือกตั้ง ๒๕๖๒ : แฉหัวหน้ารัฐประหาร รังภัยตารวจโลกสัดส่วนผู้หญิงในสภาผู้แทนฯ, สืบค้นเมื่อ มีนาคม ๒๒, ๒๕๖๒, จาก : <https://www.bbc.com/thai/thailand-46110009>.

^๔ ศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิด้าโพล” (๒๕๕๘). บทบาทสตรีไทยกับการเมือง. สืบค้นเมื่อ มีนาคม ๒๒, ๒๕๖๒, จาก : <http://nidapoll.nida.ac.th/index.php?op=polls-detail&id=296>.

๔๖.๑๐ ระบุว่า เป็นเพราะประชาชนไม่นิยมเลือกผู้สมัครหญิง เพราะมองว่าผู้ชายมีความเหมาะสมกับการเมืองการปกครองมากกว่า และคนทั่วไปก็ยังมองว่าเพศหญิง มีหน้าที่ในการดูแลบ้าน ดูแลครอบครัว ไม่ควรมีส่วนร่วมทางการเมือง ทำให้โดยภาพรวมแล้วเพศหญิงในประเทศไทยยังคงมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับที่ต่ำ

จากภาวะการณ์ที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า แม้ว่าประเทศไทยจะได้เปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทย ที่มีกฎหมายรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน และเปิดโอกาสให้เพศหญิงเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัตินั้น ประเทศไทยยังมิได้มีการออกกฎหมายลูกมาเพื่อรองรับหรือผลักดันให้พรรคการเมือง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีอย่างเป็นรูปธรรม ปัจจุบันนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยนั้นยังอยู่ในระดับต่ำ และเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเพศกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงควรนำหลักนิติธรรมมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศ เพื่อช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางเพศกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประเทศไทยต่อไป

ความเหลื่อมล้ำทางเพศ

นอกจากความแตกต่างทางสรีระ สตรีและบุรุษมีบทบาทต่างกันออกไปตามค่านิยมที่สังคมเป็นผู้กำหนดขึ้น สตรีและบุรุษทุกคนในสังคม จะถูกขัดเกลา อบรม สั่งสอนให้รู้จักบทบาทและปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันตามลักษณะความเป็นหญิงชายที่สังคมสร้างไว้ (Gender) ครอบครัวเป็นผู้รับหน้าที่ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ ถ่ายทอด จากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง บทบาทและความเป็นหญิงเป็นชายในแต่ละสังคมจะถูกหล่อหลอมออกมาตามลักษณะ ทางเศรษฐกิจการเมือง สังคม วัฒนธรรม ครอบครัว และยังเกี่ยวเนื่องกับชนชั้นเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม สภาพภูมิศาสตร์ของสังคมนั้นๆ อีกด้วย ทำให้ในบางสังคมแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นหญิงเป็นชายเปลี่ยนแปลงได้ยากหรือเปลี่ยนแปลงได้น้อย ไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

บทบาทและความคาดหวังบางอย่างก็ยังคงฝังแน่นและไม่เปลี่ยนแปลง หรือไม่ก็นำไปผูกโยงยึดติดกับบทบาทเพศทางร่างกาย จนหลงลืมกันไปว่าบทบาท ความเป็นหญิงชายเหล่านี้ถูกกำหนดโดยสังคม เช่น ผู้หญิงต้องตั้งครุฑ และเลี้ยงดูบุตร ทำให้สังคมคาดหวังและกำหนดให้ผู้หญิงมีหน้าที่เลี้ยงลูก ผลที่ตามมาของความเป็นเพศ นำไปสู่การกำหนดบทบาทหน้าที่ รวมทั้งสถานะสูงต่ำที่แตกต่างกันของคนสองเพศ ผู้หญิงอยู่ในสภาพเป็นผู้ที่ด้อยกว่าเป็นผู้ตาม ขณะที่ผู้ชายอยู่ในฐานะที่เหนือกว่าเป็นผู้นำ การที่เชื่อว่าผู้หญิงเป็นเพศที่ไม่มีเหตุผล ไม่สามารถตัดสินใจในปัญหาที่สำคัญได้ ทำให้ผู้หญิงไม่ได้รับการสนับสนุนให้สนใจและไม่ได้รับการยอมรับในการเป็นผู้นำไม่ว่าในระดับใด เหตุ

นี้เองความเป็นหญิงความเป็นชายถูกสร้างให้มีความแตกต่าง ความแตกต่างกันดังกล่าวได้ทำให้เพศหญิงอยู่ในสถานะที่ด้อยโอกาสกว่าเพศชายทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม^๕

การเปลี่ยนแปลงบทบาทของเพศหญิงในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ภาระหน้าที่และข้อผูกพันที่ผู้หญิงมีต่อครอบครัว ไม่ว่าจะในฐานะภรรยาหรือลูกสาวส่งผลให้ผู้หญิงส่วนใหญ่ไม่มีเวลาเป็นของตนเอง ไม่สามารถที่จะทุ่มเวลาอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะหากต้องยึดอาชีพเป็นนักการเมืองด้วยภาระการดูแลบ้านและดูแลชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัวที่สังคมกำหนดให้เป็นภาระของผู้หญิง ทำให้ผู้หญิงไม่สามารถลงไปคลุกคลีกับงานของชุมชนหรืองานการเมืองอย่างเต็มที่ นอกจากนี้บทบาทที่สังคมตีกรอบให้กับผู้หญิง ตามเจตคติของเพศชาย ที่สังคมคาดหวังให้ ผู้หญิงอยู่ “ในบ้าน” ต่างจากผู้ชายที่มีบทบาทสำคัญ “นอกบ้าน” ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ตลอดจนทัศนคติของสังคมที่มีต่อผู้หญิงผู้ชายที่แตกต่างกัน โดยผู้ชายมีสถานะเป็นผู้นำ และผู้หญิงมีสถานะเป็นเพียงผู้ตาม โดยเฉพาะวัฒนธรรมการเมืองจึงเป็นวัฒนธรรมที่สร้างขึ้นมาโดยผู้ชาย ซึ่งโดยตั้งใจ หรือไม่ตั้งใจก็ตาม ยิ่งกีดกันผู้หญิงให้ห่างออกไปมากขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันสังคมมนุษย์ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปหลายประการไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้ได้ทำให้ผู้หญิงส่วนหนึ่งได้รับโอกาสในด้านต่าง ๆ เช่นเดียวกับผู้ชาย โดยการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงวิถีของชนบทในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ ส่งผลให้ผู้หญิงในชนบทจำนวนมากเริ่มออกมาทำงานนอกภาคเกษตรมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการรับจ้างหรือการค้าขาย ซึ่งได้ทำให้รายได้ของผู้หญิง กลายเป็นรายได้หลักของแต่ละครัวเรือนมากขึ้น ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนี้ได้ ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในบทบาทของผู้หญิงอย่างลึกซึ้ง จากเดิมที่วัฒนธรรมไทยได้กำหนดให้ผู้หญิงดูแลชีวิตประจำวันของครอบครัว ขณะที่ผู้ชายออกไปทำงานหาเลี้ยงครอบครัวออกไปหา “เกียรติยศ” นอกบ้าน ได้กลับกลายมาสู่การรับผิดชอบชีวิตทางเศรษฐกิจของผู้หญิงที่กว้างขวางกว่าการทำอาหารและดูแลครอบครัวแบบเดิมมากขึ้น การรับผิดชอบชีวิตทางเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรนี้ ได้ทำให้ผู้หญิงเริ่มมองเห็นโอกาสในการเลื่อนชนชั้นหรือการยกระดับฐานะให้ดีขึ้นนั้น สัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับบทบาทของรัฐและการเมือง ดังนั้น บทบาทและสถานภาพของผู้หญิงจึงเปลี่ยนแปลง มาสู่ผู้หญิงที่ทำให้ครอบครัวมีฐานะและสถานะสูงขึ้น อันรวมถึง “เกียรติยศ” ด้วย ไม่ใช่แบบเดิมที่ผู้หญิงต้องดูแล

^๕ สุกฤตา จินดาพรหม. (๒๕๕๕). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของภูมิภาคตะวันตก. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชีวิตประจำวันของครอบครัวอยู่ฝ่ายเดียวอีกต่อไปแล้ว^๖ ความเปลี่ยนแปลงทั้งหมดนี้จึงเป็นแรงผลักดันให้ผู้หญิงกลายเป็นผู้กระตือรือร้นที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ว่าจะในระดับชุมชนหรือในระดับประเทศ เพราะได้ตระหนักดีว่าชีวิตครอบครัวและชุมชนจะก้าวหน้าหรือพัฒนาขึ้นได้ ผู้หญิงจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการเข้าไปจัดสรรผลประโยชน์ของรัฐร่วมกับผู้ชายด้วย

แม้ว่าในปัจจุบันนี้ผู้หญิงไทยจะพยายามเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น แต่ข้อมูลขององค์การรัฐสภาระหว่างประเทศ (Inter-Parliamentary Union) ที่เผยแพร่เมื่อวันที่ ๑ ต.ค. ๒๕๖๑ ระบุว่า สัดส่วน ส.ส.หญิงในไทย มีแค่ร้อยละ ๕.๓ นั้นหมายความว่า จำนวน ส.ส.ชายในสภาซึ่งปัจจุบันเป็นสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) มีมากถึง ร้อยละ ๙๔.๗ ทำให้สัดส่วนผู้แทนหญิงในสภาผู้แทนราษฎรอยู่ที่อันดับ ๑๘๔ จากทั้งหมด ๑๙๐ ประเทศ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังอยู่ในอันดับที่ ๙๓ ตามดัชนีชี้วัดความไม่เท่าเทียมระหว่างเพศของสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP)^๗ ขณะที่เบลเยียม ได้อันดับที่ ๕ และฟินแลนด์ มาที่อันดับ ๘ ทั้งสองประเทศบรรลุการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ ส่วนหนึ่งเนื่องด้วยความเท่าเทียมระหว่างเพศในสังคม

ในวงเสวนาว่าด้วยการส่งเสริมสถานะบทบาทความเป็นผู้นำของผู้หญิงและการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อเสริมพลังให้ผู้หญิงไทยเข้าสู่แวดวงทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ สำหรับการเลือกตั้งทั่วไปปี ๒๕๖๒ นั้น ในวันที่ ๖ พ.ย. ๒๕๖๑ ผู้ร่วมเสวนาเห็นว่า ไทยควรเรียนรู้จากประเทศแถบยุโรปในเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ ในวงการการเมือง โดย แอนนา คาริน จัตฟอร์ส รองผู้อำนวยการยูเอ็นวีเมน สำนักงานประจำภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก กล่าวว่า การเอาชนะอุปสรรคในการเข้าสู่การเมืองของผู้หญิง ไม่เพียงแต่จะสร้างสภาพแวดล้อมที่เพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้หญิงได้เท่านั้น แต่สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสำหรับทุกอย่างได้ ตัวอย่างที่เกิดขึ้นทั่วโลก ชี้ให้เห็นว่า ยังมีผู้หญิงในการเมืองมากขึ้นเท่าใด ก็ยังมีดัชนีคุณภาพของธรรมาภิบาลของรัฐที่สูงมากขึ้น รวมทั้งระบบการศึกษาและการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน"

สอดคล้องกับความเห็นของ เปียร์ก้า ตาปิโอลา เอกอัครราชทูตสหภาพยุโรปประจำประเทศไทย ที่ระบุว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เท่าเทียมระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย เป็นเงื่อนไขสำคัญของการมีธรรมาภิบาลที่ดีและประชาธิปไตยที่มีประสิทธิภาพ เพราะเป็นการช่วยปรับระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของทั้งชายและหญิง ทำให้เกิดสังคมที่เท่าเทียมและการปกครองที่เห็นการมี

^๖ อรรถจักร สัตยานุรักษ์. (๒๕๕๔). *รากฐานความคิดทางการเมืองสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์*, รัฐศาสตร์สารปีที่ : ๒๑ ฉบับที่ ๑ , มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

^๗ Bbc Thai, ๒๕๖๒, เลือกตั้ง ๒๕๖๒ : แฉหน้ารัฐประหาร รังภัยตรางโลกสัดส่วนผู้หญิงในสภาผู้แทนฯ, สืบค้นเมื่อ มีนาคม ๒๒, ๒๕๖๒, จาก : <https://www.bbc.com/thai/thailand-46110009>.

อยู่ของทุกคน เพิ่มระดับมาตรฐานของการดำรงชีวิต และการพัฒนาระบบการศึกษา สุขภาพ โครงสร้างพื้นฐาน และลดอัตราการเกิดคอร์รัปชันในทางการเมือง

หลักนิติธรรม

หลักนิติธรรมมาจากคำในภาษาอังกฤษว่า Rule of Law ซึ่งมีผู้ให้คำแปลไว้หลากหลายมากมาย อาทิเช่น หลักพื้นฐานแห่งกฎหมาย หลักการปกครองด้านกฎหมาย หลักแห่งกฎหมาย หลักแห่งกระบวนการธรรมตามกฎหมาย รวมทั้งคำแปลอื่นๆ ที่มีความหมายใกล้เคียงกันนี้ แต่คำแปลที่เป็นที่นิยมและใช้กันอย่างแพร่หลายในสังคมไทยในปัจจุบันคือหลักนิติธรรม^๔

แม้ว่าประเทศไทยจะมีนักกฎหมาย นักวิชาการ และบุคคลได้อธิบายและตีความสาระสำคัญ แนวคิด และองค์ประกอบของนิติธรรมแตกต่างกันไป อีกทั้งยังไม่มีข้อกำหนดแนวทางการปฏิบัติของหลักนิติธรรมที่ชัดเจนตามบริบทของสังคมไทย อย่างไรก็ตาม การบริหารงานของคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่สำคัญต่าง ๆ จะต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม และหลักนิติธรรมนี้เองได้ปรากฏในบทบัญญัติแห่งกฎหมายอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมครั้งแรก โดยได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังนี้

มาตรา ๓ อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาลตามบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม

นอกจากนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ ยังมีการกล่าวถึงหลักนิติธรรมอีกในหมวดที่ ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐส่วนที่ ๓ แนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

มาตรา ๗๘ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ดังต่อไปนี้

(๖) ดำเนินการให้หน่วยงานทางกฎหมายที่มีหน้าที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐตามกฎหมาย และตรวจสอบการตรากฎหมายของรัฐดำเนินการอย่างเป็นอิสระ เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปตามหลักนิติธรรม

^๔ ศาสตราจารย์ (พิเศษ) จรัญ ภักดีธนกุล, ๒๕๕๖, เอกสารบรรยาย หลักนิติธรรมกับการควบคุม ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและความชอบด้วยกฎหมาย, สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

ความหมายของหลักนิติธรรม

หลักนิติธรรมถือกำเนิดจากกฎหมายจารีตประเพณีของประเทศอังกฤษที่ถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๖ ต่อมา ค.ศ.๑๘๘๕ ศาสตราจารย์ เอ.วี.โคซี (A.V.Dicey) ได้เขียนคำอธิบายที่ชัดเจนโดยมีลักษณะเด่น ๓ ประการคือ

๑. รัฐบาล ฝ่ายบริหาร หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่มีอำนาจตามอำเภอใจที่จะกล่าวลงโทษผู้ใด บุคคลจะรับผิดชอบในทางอาญาก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นทำผิดตามกฎหมาย ซึ่งกฎหมายนั้นกำหนดไว้ว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้เท่านั้น

๒. ความเสมอภาคภายใต้กฎหมายเดียวกัน หากกระทำความผิดจะต้องถูกพิจารณาและลงโทษภายใต้กฎหมายเดียวกัน โดยมาตรฐานเดียวกัน

๓. ความมีสิทธิเสรีภาพในความเป็นมนุษย์ บุคคลทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครองในสิทธิเสรีภาพตามขอบเขตของกฎหมายและจารีตประเพณีของสังคม มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น หรือการประชุมหารือกัน รวมทั้งมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์

สำหรับประเทศไทยนั้น ได้มีนักวิชาการมากมายที่พยายามจะรวบรวม กำหนด และสร้างความชัดเจนของหลักนิติธรรมให้เป็นรูปธรรม เพื่อใช้เป็นหลักการในการตรวจสอบสำหรับการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรต่าง ๆ

ศาสตราจารย์พิเศษ ธาณินทร์ กรัยวิเชียร ได้ให้ความหมายของนิติธรรมว่า หลักนิติธรรม ก็คือหลักการพื้นฐานแห่งกฎหมายที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตยที่เทิดทูนศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และยอมรับนับถือสิทธิแห่งมนุษยชนทุกแห่งทุกมุม รัฐต้องให้ความอารักขา คุ้มครองมนุษยชนให้พ้นจากลัทธิทรราชย์ หากมีข้อพิพาทใดๆ เกิดขึ้น ไม่ว่าจะระหว่างรัฐกับเอกชน หรือระหว่างเอกชนกับเอกชน ศาลย่อมมีอำนาจอิสระในการตัดสินข้อพิพาทนั้นโดยเด็ดขาด และโดยยุติธรรม ตามกฎหมายของบ้านเมืองที่ถูกต้องและเป็นธรรม^๙

ขณะที่ ศาสตราจารย์ ดร.กำชัย จงจักรพันธ์ ได้ให้ความหมายของหลักนิติธรรมว่า เป็นหลักพื้นฐานทางกฎหมายที่กระบวนการทางกฎหมายและกระบวนการทางยุติธรรมจะต้องไม่ฝ่าฝืนหรือขัดแย้งต่อหลักนิติธรรมนี้ หากกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรมขัดแย้งต่อหลักนิติธรรม ผลก็จะใช้บังคับไม่ได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ หลักนิติธรรมคือ หลักที่อยู่เหนือกฎหมายทั้งปวง^{๑๐}

^๙ ศาสตราจารย์ ธาณินทร์ กรัยวิเชียร, **หลักนิติธรรม (The Rule of Law)**, สืบค้นเมื่อ มีนาคม ๒๒, ๒๕๖๒, จาก:

http://www.nrlcthailand.org/nrlct๒๐๑๓/download/RulesOfLaw_๒๐๑๕๐๘๐๗.pdf.

^{๑๐} ศาสตราจารย์ ดร.กำชัย จงจักรพันธ์, (๒๕๕๕), เอกสารบรรยายหลักนิติธรรม ความหมาย สาระสำคัญ และ ผลของการฝ่าฝืน, โรงแรมรามารการ์เด็นส์.

หลักการอันเป็นสาระสำคัญของหลักนิติธรรมในประเทศไทย ที่เป็นที่รู้จักและเข้าใจทั่วไป ประกอบด้วย ๗ หลักการ คือ

๑. หลักการแบ่งแยกอำนาจเป็นพื้นฐานที่สำคัญของหลักนิติธรรม เพราะหลักการแบ่งแยกอำนาจเป็นหลักที่แสดงให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันของการแบ่งแยกอำนาจ การตรวจสอบอำนาจ และการถ่วงดุลอำนาจ

๒. หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งหลักนิติธรรมมีความเกี่ยวข้องกับสิทธิในเสรีภาพของบุคคล และสิทธิในความเสมอภาค สิทธิทั้งสองประการดังกล่าวถือว่าเป็นพื้นฐานของ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” อันเป็นหลักการสำคัญตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

๓. หลักความชอบธรรมด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครอง หมายความว่า การใช้กฎหมายของฝ่ายตุลาการหรือฝ่ายปกครองที่เป็นการจำกัดสิทธิของประชาชนที่มีผลมาจากกฎหมายที่ได้รับความเห็นชอบจากตัวแทนของประชาชน ฝ่ายตุลาการจะต้องไม่พิจารณาพิพากษาเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้แตกต่างไปจากบทบัญญัติของกฎหมาย ฝ่ายตุลาการต้องใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน และต้องใช้ดุลยพินิจโดยปราศจากข้อบกพร่อง

๔. หลักความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา เป็นหลักที่เรียกร้องให้ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายปกครองที่ออกกฎหมายลำดับรอง กำหนดหลักเกณฑ์ในทางกฎหมายให้เป็นตามหลักความแน่นอนของกฎหมายหลัก ห้ามมิให้กฎหมายมีผลย้อนหลัง และหลักความพอสมควรแก่เหตุ

๕. หลักความอิสระของผู้พิพากษา โดยผู้พิพากษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ในทางตุลาการได้โดยปราศจากการแทรกแซงใด ๆ ผู้พิพากษาต้องพิจารณาพิพากษาภายใต้มนธรรมของตนเท่านั้น และวางอยู่บนพื้นฐานของความอิสระจาก ๓ ประการ กล่าวคือ ความอิสระจากคู่ความ ความอิสระจากรัฐ และความอิสระจากสังคม

๖. หลัก “ไม่มีความผิดและไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย” เมื่อไม่มีข้อบัญญัติทางกฎหมายให้เป็นความผิด แล้วจะเอาผิดกับบุคคลนั้น ๆ มิได้

๗. หลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ รัฐธรรมนูญได้รับการยอมรับให้เป็นกฎหมายที่อยู่ในลำดับที่สูงสุดในระบบกฎหมายของรัฐนั้น และหากกฎหมายที่อยู่ในลำดับที่ต่ำกว่าขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญ กฎหมายดังกล่าวย่อมไม่มีผลบังคับ

หลักนิติธรรมและความเหลื่อมล้ำทางเพศกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในบริบทปัจจุบัน

จากความเหลื่อมล้ำทางเพศที่แสดงออกที่ผ่านมา พบว่าในอดีตประเทศไทยได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเพศ โดยในช่วงเวลาของการร่างรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช

๒๕๕๐ ได้มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มองค์กรสตรีหลายองค์กรที่ต่างพยายามผลักดันให้ประเด็นเรื่องความเสมอภาคหญิงชายและการมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ บรรจุอยู่ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ แนวคิดในการผลักดันประเด็นดังกล่าวเกิดจากมุมมองตามแนวคิดเรื่องการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย และเมื่อการลงประชามติเสร็จสิ้น ชาวไทยจึงได้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ อย่างสมบูรณ์ ซึ่งหากวิเคราะห์เนื้อหาในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้ดีแล้วจะพบว่ามีความหลายมาตราที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความเสมอภาคในสังคม และการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งหญิงและชายในการปกครองต่าง ๆ ดังตัวอย่างเช่น

“มาตรา ๔ ซึ่งกำหนดว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง”

“มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุในความแตกต่างในเรื่อง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะเศรษฐกิจ หรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

ซึ่งจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้ให้ความสำคัญคุ้มครองรับรองสิทธิ และสร้างหลักประกันรวมถึงกำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และจะต้องส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน โดยกำหนดให้มีมาตรการส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิเสรีภาพได้อย่างเท่าเทียมและเสมอภาค

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ได้พระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ แก่ปวงชนชาวไทย ซึ่งในหมวด ๓ ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดไว้ว่า

“มาตรา ๒๕ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะ ในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิ และเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพ เช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น”

ส่วนในมาตรา ๒๗ ได้กำหนดไว้ว่า

“มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและสตรีมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้ มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม”

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า สตรีและชายมีสิทธิเท่าเทียมกัน และย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันภายใต้หลักการเรื่อง “ความเป็นมนุษย์” เหมือนกัน ซึ่งหมายความว่า แม้ว่าจะมีความแตกต่างในอัตลักษณ์ทางเพศ (sexual identity) หรือเพศสภาพ (gender) หรือความหลากหลายทางเพศ (sexual diversity) แต่ทุกคนต้องได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกันและรัฐต้องส่งเสริมความเสมอภาคของสตรีและบุรุษ แต่ปัจจุบันสตรีเข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองเพียงไม่ถึงร้อยละ ๑๐ เท่านั้น เนื่องจากประเทศไทยถึงแม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ จะเปิดกว้างให้สตรีสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ แต่ยังคงขาดการออกกฎหมายลูกเพื่อให้เกิดสภาพบังคับตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญอย่างเป็นรูปธรรม

แนวทางการนำหลักนิติธรรมมาใช้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเพศกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากบริบททางสังคมไทยในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า ผู้มีอำนาจในการดำเนินงานและตัดสินใจของประเทศ ได้เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตามหลักนิติธรรมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเพศกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งเห็นได้จากสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๙๗ บัญญัติว่า

“มาตรา ๙๗ การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองสำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วน ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

๑. บัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้งต้องมีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งครบตามจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนที่จะมีได้ในแต่ละเขตเลือกตั้ง และต้องเรียง

ตามลำดับหมายเลข แล้วให้ยื่นต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งก่อนวันเปิดสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง

๒. รายชื่อของบุคคลตาม (๑) ต้องไม่ซ้ำกับรายชื่อของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและแบบสัดส่วนไม่ว่าของพรรคการเมืองใด และต้องคำนึงถึงโอกาส สัดส่วนที่เหมาะสม และความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชาย”

ซึ่งจากบทบัญญัติภายใต้บังคับมาตรา ๘๗ (๒) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พรรคการเมืองต้องจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส. แบบสัดส่วน โดย “ต้องคำนึงถึงโอกาส สัดส่วนที่เหมาะสม และความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชาย”

แต่อย่างไรก็ตามการเปิดกว้างทางการเมืองก็ยังไม่สามารถเพิ่มจำนวนสัดส่วนของนักการเมืองสตรีให้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นได้ เนื่องจากค่านิยมที่ฝังรากลึกอยู่ในสังคมไทยเกี่ยวกับภาพลักษณ์ รวมถึงภาระและหน้าที่ของสตรี ดังนั้นการนำหลักนิติธรรมมาใช้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเพศกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงมีความจำเป็นต้องเพิ่มมิติของการบังคับใช้ให้มากขึ้น โดยอ้างอิงจาก “หลักความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา เป็นหลักที่เรียกร้องให้ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายปกครองที่ออกกฎหมายลำดับรอง กำหนดหลักเกณฑ์ในทางกฎหมายให้เป็นตามหลักความแน่นอนของกฎหมายหลัก”

รศ.ดร.จรี วิจิตรวาทการ^{๑๑} ได้กล่าวในการเสวนาประเด็นร่างรัฐธรรมนูญและการส่งเสริมสตรีให้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นว่า รัฐธรรมนูญพยายามบอกให้พรรคการเมืองส่งตัวแทนพรรคที่คำนึงถึงสัดส่วนชายหญิงมาลงสมัครรับเลือกตั้ง แต่ก็เขียนไว้กว้างๆ ไม่ได้ระบุเป็นโควต้า การใช้คำว่า “คำนึงถึงสัดส่วนเพศ” เป็นเพียงนามธรรมที่ไม่สามารถบังคับใช้ให้เกิดเป็นรูปธรรมได้ ดังนั้นการพยายามทำให้นามธรรมกลายเป็นรูปธรรมนั้น จำเป็นต้องออกกฎหมายลูก ได้แก่ พ.ร.ฎ การเลือกตั้งซึ่งจะมีส่วนช่วยให้พรรคการเมืองมีการผลักดันสัดส่วนของผู้หญิงให้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

ประโยชน์จากการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

ดร. อรัญ โสติพิพันธุ์^{๑๒} ได้กล่าวถึงจุดเด่นและข้อดีของการมีนักการเมืองสตรีว่า นักการเมืองสตรีจะมีความละเอียดอ่อนกว่าผู้ชาย มีความสามารถจับใจในการรับรู้การเปลี่ยนแปลงที่

^{๑๑} รศ.ดร.จรี วิจิตรวาทการ. วงเสวนาผู้หญิงอยากเห็น 4 กม.ลูก ส่งเสริมบทบาทสตรีสู่การเมืองอย่างเป็นรูปธรรม. สืบค้นเมื่อ มีนาคม ๒๒, ๒๕๖๒, จาก : https://www.matichon.co.th/lifestyle/social-women/news_470435

^{๑๒} ดร. อรัญ โสติพิพันธุ์, วาระแห่งการขับเคลื่อน สตรีกับการเมืองไทย. สืบค้นเมื่อ มีนาคม ๒๒, ๒๕๖๒, จาก : http://www.kpi.ac.th/media_kpiacth/pdf/M10_184.pdf .

เกิดขึ้น มีความสามารถในการใช้ศิลปะในการผสมผสานกับความแตกต่าง ความเชี่ยวชาญชำนาญการ เฉพาะด้าน มีความจริงใจ รวมถึงความสามารถในการรับฟังคนรอบข้าง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเสน่ห์ทางการเมืองของผู้หญิง

ดร.รัชดา ธนาดิเรก^{๑๓} ยังได้กล่าวถึงประโยชน์จากการมีนักการเมืองสตรีในสภามากขึ้นว่า ด้วยสาเหตุที่หญิงชายมีนิสัยและพฤติกรรมไม่เหมือนกัน มีความเป็นไปได้ว่าหากมีผู้หญิงมากขึ้นจะทำให้บรรยากาศการเมืองดีกว่าทุกวันนี้ เนื่องจากเพศหญิงมีความสุภาพเรียบร้อยกว่าเพศชาย หลีกเลียงการใช้คำไม่สุภาพ หรือลงไม้ลงมือกันในสภา นอกจากนี้เพศหญิงจะมีความประนีประนอมคงจะรับฟังและนำไปสู่ข้อสรุปที่ดีได้

นอกจากนี้ผลการศึกษาของ Organization for Security and Co-operation in Europe (OSCE) องค์กรว่าด้วยความมั่นคงและความร่วมมือในยุโรปพบว่า การที่ในระบบการเมืองมีนักการเมืองสตรีเพิ่มมากขึ้นนั้นก่อให้เกิดผลดีหลายประการ คือ

๑. ก่อให้เกิดความตื่นตัวในการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อการพัฒนากระบวนการเมืองของประเทศทั้งในกลุ่มสตรีและในกลุ่มอื่น ๆ

๒. เปลี่ยนโลกทัศน์ของสังคมและองค์การการเมืองให้เห็นคุณค่าของนักการเมืองสตรีมากยิ่งขึ้น

๓. สร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มสตรี และการขยายอิทธิพลทางความคิดรวมทั้งการกำหนดนโยบายสาธารณะของประเทศชาติ

จากประโยชน์ที่กล่าวมาในข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าการเพิ่มสัดส่วนนักการเมืองสตรีเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางเพศกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทย จะช่วยสร้างบทบาทของผู้หญิงซึ่งจะเป็นกลไกสำคัญที่ช่วงพุงการพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน และจะทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการนำพาให้ประเทศพัฒนามากยิ่งขึ้นไป

^{๑๓} ดร.รัชดา ธนาดิเรก, ผู้หญิงต้องมีบทบาททางการเมือง. สืบค้นเมื่อ มีนาคม ๒๒, ๒๕๖๒, จาก :

<http://www.komchadluek.net/news/lifestyle/122191>.

บทสรุป

แม้ว่าประเทศไทยจะเปิดกว้างทางการเมืองซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากการมีรัฐธรรมนูญมารองรับเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของสตรี แต่อย่างไรก็ตามความเหลื่อมล้ำทางเพศกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็ยังคงมีให้เห็นจากจำนวนของนักการเมืองสตรีที่มีสัดส่วนไม่ถึงร้อยละ ๑๐ เนื่องจากค่านิยมที่ฝังรากลึกลงในสังคมไทยเกี่ยวกับภาพลักษณ์ รวมถึงภาระและหน้าที่ของสตรี ดังนั้น หลักนิติธรรมจึงเป็นโศกกลางสำคัญที่จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางเพศกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีได้โดยการนำหลักนิติธรรมมาใช้ในบริบทของหลักความชอบด้วยกฎหมายในทางเนื้อหา ซึ่งเป็นหลักที่เรียกร้องให้ฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายปกครองที่ออกกฎหมายลำดับรอง กำหนดหลักเกณฑ์ในทางกฎหมายให้เป็นตามหลักความแน่นอนของกฎหมายหลัก โดยการกำหนดสัดส่วนของนักการเมืองสตรีเพื่อบังคับให้พรรคการเมืองทุกพรรคต้องส่งรายชื่อผู้แทนเพศชายและเพศหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน เพื่อเพิ่มโอกาสให้นักการเมืองสตรีสามารถเข้าไปทำงานการเมืองได้มากขึ้น สร้างแนวทางใหม่ในการส่งเสริมสตรีไทยให้เข้าสู่ระบบการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับการยอมรับจากสังคมโดยส่วนรวม ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติทางด้านการเมืองในอนาคตอย่างยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

- กำชัย จงจักรพันธ์. (๒๕๕๕). เอกสารบรรยาย หลักนิติธรรม ความหมาย สาระสำคัญ และ ผลของการฝ่าฝืน. โรงแรมรามาคาร์เด้นส์, กรุงเทพฯ.
- จรัญ ภัคดีธนะกุล. (๒๕๕๖). เอกสารบรรยาย หลักนิติธรรมกับการควบคุม ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและความชอบด้วยกฎหมาย. สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- ธานินทร์ กรัยวิเชียร. (๒๕๕๘). หลักนิติธรรม (The Rule of Law). สืบค้นเมื่อ มีนาคม ๒๒, ๒๕๖๒, จาก: http://www.nrlcthailand.org/nrlc๒๐๑๓/download/RulesOfLaw_๒๐๑๕๐๘๐๗.pdf.
- สมสุดา ผู้พัฒน์ และ จุฬารัตน์ ฒนะ. (๒๕๕๖). บทบาทสตรีกับพื้นที่ทางการเมือง. สำนักส่งเสริมและฝึกอบรมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- สุกฤตา จินดาพรหม. (๒๕๕๕). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของภูมิภาคตะวันตก. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อรรถจักร สัตยานุรักษ์. (๒๕๕๔). รากฐานความคิดทางการเมืองสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์, รัฐศาสตร์สารปีที่ : ๒๑ ฉบับที่ ๑ , มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Dominelli, L. (1998). *Anti-Opressive Practice in Context*. In R. Adams, L. Dominelli, & M.